

Oponentura bakalářské práce

Název: Restaurování nástěnné malby s motivem „Návštěva Heřmana Černína na zámku Radenín u pani Zuzany Černínovej“
v tzv. akustické hodovní síni zámku Humprecht v Sobotce

studentka Romana Rajtářová
Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování
570 01 Litomyšl, Jiráskova 3

Vedoucí bakalářské práce MgA. Zuzana Wichterlová

Oponent BcA. Kateřina Krhánková

Předmětem hodnocení je bakalářská práce studentky Romany Rajtářové, jejíž náplní je restaurování úseku nástěnné malby s motivem „Návštěva Heřmana Černína na zámku Radenín u pani Zuzany Černínové“, vymezeno v úseku od podlahy k vrchnímu okraji malby v tzv. akustické hodovní síni zámku Humprecht v Sobotce. Celková plocha restaurovaného díla je 18 m². Jedná se o historizující malbu z roku 1937, jejímž autorem je Richard Wiesner. Malba nebyla v minulosti restaurována. V roce 1984 byl proveden restaurátorský průzkum Jaroslavem J. Altem a 2013 byl proveden vstupní restaurátorský průzkum FR UPCE.

Bakalářská práce se skládá z restaurátorského průzkumu (neinvazivního i invazivního), shrnutí průzkumu, návrhu restaurátorského postupu, vlastního restaurování podle schváleného návrhu, včetně doporučeného ochranného režimu pro dobré uchování díla (kde by bylo dobré doplnit monitoring vlhkosti a teploty v místnosti) a použitých materiálů. Součástí restaurátorského průzkumu je chemicko-technologický průzkum, který se zaměřil na stratigrafii a přesné určení vrstev soklu. Text je psán přehledně a jasně specifikuje popisovanou problematiku.

Restaurování daného úseku probíhalo současně s restaurováním zbylých tří výjevů dalšími třemi studenty ze stejného ročníku.

Všechny kroky restaurování byly provedeny pečlivě a ve vysoké kvalitě. Studentka provedla odkryv celé plochy soklových partií od hlinkového nátěru, odstranění nevhodných tmelů, čištění, fixáž barevné vrstvy, hloubkové zpevnění dutin a konsolidace omítky, tmelení, retuš a rekonstrukce, rekonstrukce nátěru a linek nad a pod výjevem.

Studentka splnila zadaný úkol v určeném rozsahu, k průběhu prací ani k jejich výsledku nemám žádné zásadní připomínky. Důsledně dodržela dohodnutou technologii, použila doporučené materiály, restaurovaný úsek je technologicky i vizuálně proveden stejně jako úseky kolegů a malby tak působí jako celek. Retuše jsou provedeny velmi citlivě a pečlivě a jejich postup a míra jsou dobře popsány, jak textovou tak obrazovou formou. Retuš provedla studentka i s pomocí archivních fotografií, které jí pomohly lokálně rekonstruovat nečitelné partie.

Fotodokumentace restaurování nástěnné malby je celkem systematická (oceňují odkazy na fotografie v textové části), zaznamenává jednotlivá poškození a fenomény související s původní realizací díla, dokumentuje restaurátorský průzkum a některé pracovní postupy, obsahuje stavy před a po restaurování. Dobře dokumentuje způsob a míru retuše na fotografiích před a po zásahu. Kvalita fotografií je dobrá. Popisy jsou vyčerpávající. Bylo by vhodné doplnit fotodokumentaci o detaily jednotlivých postupů (např. injektáž, tmelení apod.).

Grafická dokumentace zaznamenává téměř všechny důležité fenomény poškození a vlastního zásahu (lze jistě zakreslit i další fenomény - např. kapky vosku, zatekliny

hnědočervené barvy, odstraněné a ponechané tmely apod.). Zvolená barevnost značek (spolu s barevností fotografie) ji však činí trochu nepřehlednou.

Drobné výhrady:

Chemicko-technologický průzkum by mohl být obsáhlejší. Například o analýzy obsahu sádry ve tmelech, identifikaci bílého zákalu, případné zjištění obsahu vodorozpustných solí v místech, kde zatékala voda.

V rámci postupu restaurátorských prací mi chybí zkoušky jednotlivých materiálů a jejich koncentrací. Je popsána pouze zkouška čištění bílých zákalů.

V kapitole 1.6 Fixácia vs. konsolidácia se popisují termíny konsolidace a fixáž (*Konsolidáciou sarozumie strukturálně...*). Pokud vycházíme ze zahraniční terminologie je pod pojmem konsolidace míněno veškeré zpevnění, tedy i barevné vrstvy.

V kapitole 1.7 Všeobecné požiadavky na fixážne prostriedkyje tvrzení...*Reverzibilita/repeatabilita. Dôležitou vlastnosťou prostriedkov aplikovaných na povrch historických výtvarných diel, všeobecne, je ich reverzibilita. Reverzibilitou sarozumie rozpustnosť aplikovanej látky aj po dlhšom starnutí. V súčasnosti je tento pojem nahradzovaný pojmom repeatabilita. Čo znamená, že materiál sa po určitom čase z povrchu diela prirodzene vytratí, bez jeho poškodzovania.* Dle mého názoru pojmem reverzibilita je míněna odstranitelnost zásahu. Tento požadavek je zejména u konsolidace velmi těžko udržitelný, proto byl nahrazen požadavkem repeatability (opakovatelnost). Nejde pouze o nahrazení pojmu.

Součástí bakalářské práce je teoretická část **Přehled zpevňovacích prostředků na vodorozpustnou barevnou**. Práce je rozdělena do dvou částí - teoretické a experimentální.

V první části jsou popsány chemické a mechanické vlastnosti vodorozpustných pojiv používaných v minulosti i současnosti, typy a příčiny poškození barevné vrstvy pojené vodorozpustnými pojivy a všeobecné podmínky kladené na zpevňovací prostředky. Tato část není příliš systematicky členěna (rozdělení na kapitoly 1.3 Pojivá farebných vrstev a 1.4 Fixážne prostriedky je dle mého názoru zbytečné), informace v ní jsou pouze dílčí. Faktory ovlivňující degradaci nejsou kompletní (teplo atmosférické vlivy), dále mi chybí důsledky poškození vodorozpustných pojiv v obecné rovině (změna barvy, zhoršení pevnosti, přilnavosti,...). Tuto část hodnotím jako nejslabší místo této bakalářské práce.

V experimentální části byly testované vybrané konsolidační vodorozpustné prostředky různých koncentrací (Arabská guma, Vizina, K9, Medium für Konsolidierung, Klucel, Methocel) na panelech se simulovanou degradovanou barevnou vrstvou a ve formě filmu. Na základě vybraných parametrů byly pak jednotlivé prostředky porovnávány a hodnoceny. Byla také provedena zkouška aplikace u vybraného zpevňovacího prostředku Klucel E a vyhodnocena. Experimentální část ukázala limity některých měření a studentka věcně konstatovala, že většina výsledků je založená na základě subjektivního posouzení.

Všechny formální kroky před i při realizaci díla jsou provedené tak, jak to určuje zákon O státní památkové péči č.20/1987 Sb. v úplném znění pozdějších dodatků.

Dokumentace bakalářské práce (tedy její dostupná elektronická podoba) je zpracovaná podle požadavků Fakulty restaurování Univerzity Pardubice a obsahuje všechny náležitosti, teoretickou i praktickou část diplomové práce a v přílohách fotografickou a grafickou dokumentaci, chemicko-technologický průzkum a související dokumenty. Její členění je systematické a obsahuje veškeré potřebné informace popsané jasně a věcně.

Navrhuji hodnocení této bakalářské práce **výborně** s vědomím, že zadaný úkol byl dostatečně náročný časově, organizačně i vlastní složitostí při praktickém provádění. Domnívám se, že rozsah obou částí bakalářské práce je přiměřeně velký, složitost

a časová náročnost restaurátorských prací odpovídá požadavkům kladeným na bakalářskou práci.

Romana Rajtárová doložila touto prací, že je schopna samostatně provést komplexní restaurátorský zákrok.

V Brně dne 1. 09. 2015

BcA. Kateřina Krhánková

